

Projekt uporządkowania i uzupełnienia szaty roślinnej parku Zdrojowego w Świeradowie - Zdroju

I WSTĘP

Historia wodolecznictwa na terenie Świeradowa sięga przełomu wieków XVII/XVIII, aczkolwiek istnienie leczniczych źródeł opisywano już w wieku XVI.

Przyrodolecznictwo staje się przyszłościowym interesem, to też właściciele Świeradowa - rodzina Schaffgotschów, zdecydowanie i z rozmachem inwestuje w rozwój zakładów kąpielowych i domu zdrojowego. Wokół tego centrum powstają liczne gospody i pensjonaty mogące przyjąć znaczną liczbę kuracjuszy. Wokół źródła powstaje cały zespół pensjonatów i prywatnych willi zadziwiający swoją architekturą i urodą do dnia dzisiejszego.

Dom Zdrojowy, stanowiący dominantę funkcjonalną i architektoniczną w zespole uzdrowiskowym, został zaprojektowany w 1898 r. przez wrocławskiego architekta Karla Grossnera. Jednocześnie z projektem budynku rozplanowano, przynajmniej w formie koncepcji przestrzennej założenie parkowe spajające układem komunikacyjnym i zielenią powiązane funkcjonalnie budynki: Dom Zdrojowy, domy kąpielowe Ludwika i Marii oraz kościół. Całość założenia przestrzennego hołduje charakterystycznej dla dziewiętnastowiecznych założeń parkowych zasadzie zachowania dalekich powiązań widokowych z otaczającym naturalnym krajobrazem. W kompozycji parkowej pobrzmiewają echa kilku nurtów w kształtowaniu przestrzeni:

- stylu krajobrazowego z fragmentami sformalizowanymi, silnie kształtowanymi ludzką ręką (taras przy Domu Zdrojowym);
- romantyzmu - występowanie różnorodnych stylistycznie budowli (kościół, domy kąpielowe Ludwika i Marii) w elementach architektonicznych;
- naturalistycznego – południowa (tzw. górna część parku) i najdalej położony, północny fragment.

Poszczególne części zespołu układ komunikacyjny rozchodzącymi się po zboczu półkuliście, „cyrklowo” poprowadzonymi drogami, co jest charakterystyczne dla założeń parkowych schyłku XIX i pocz. XX w. Znamienne były też dalekie powiązania z otaczającym krajobrazem tzw. osie widokowe. Centralna oś widokowa parku Zdrojowego jest osią „łamaną” przebiegającą od punktu do punktu przez otwartą niegdyś polanę pomiędzy

założonymi po bokach kurtynami drzew. Wynika to bezpośrednio z naturalnej konfiguracji zbocza, na którym zlokalizowano Dom Zdrojowy i park, szczególnie w dolnym odcinku.

Różnorodność stylistyczną poszczególnych części parku podkreśla dobór gatunków roślinnych. O ile część trasowa przy Domu Zdrojowym została obsadzona gatunkami „ogrodowymi”, często introdukowanymi lub pochodzącymi z hodowli, to w pozostałych użyto rodzimych buków, klonów, dębów i lip.

Park przy Domu Zdrojowym zachował się w stanie średnim. Wiele poczyniń z lat powojennych, podjętych jak można przypuszczać, w dobrej wierze dało odwrotne efekty. Moda lat 70 tych XX w. przyniosła niefortunne przebudowy i przypadkowe obsadzenia prowadzące do zacierania układu przestrzennego. Z czasem zanikają charakterystyczne otwarte przestrzenie przymknięte kurtynami drzew. Nawierzchnia dróg parkowych została pokryta dywanikiem z masy bitumicznej, która w parkach jest obca technicznie i przyrodniczo. Na jednej z polan wykonano nerkowatą fontannę w żaden sposób nie korespondującą ze swobodnym stylem parku.

W szacie roślinnej wyraźnie odczytuje się zubożenie - brak średniego i najniższego piętra roślin tj. krzewów i roślin runa. W prawdzie zachowany materiał ikonograficzny sugeruje pewną surowość i „czystość” kompozycji parkowej z niewielką ilością krzewów liściastych i kwitnących. Z przekazów ustnych zebranych podczas wstępnego wywiadu wiadomo, że na terenie parku znajdowało się kilka dużych skupin różaneczników – rodzaju tak charakterystycznego dla założeń ogrodowych i parkowych Sudetów.

Najbardziej zniszczony jest drzewostan najintensywniej uprawiany tj formowane przez cięcie lipy, klony pospolite w odm. kulistej oraz głogi dwuszyjkowe rosnące w najbliższym otoczeniu Domu Zdrojowego. Zdecydowanie dominują i nadal zachwycają swoim majestatem i względnie dobrą kondycją wspaniałe drzewa iglaste – cyprysiki, świerki, daglezie i żywotniki. Nie mniej piękne są rozłożyste odmiany cisa zdobiące trawniki i nie przysłaniające widoków.

II PROJEKT ZIELENI

Projekt rewaloryzacji zieleni parku Zdrojowego jest zdecydowanie ukierunkowany na powstanie programu naprawczego i podtrzymującego obiekt. Założeniem jest zachowanie i korekta istniejącego układu przestrzennego w niezbędnym zakresie, oczyszczenie go oraz podtrzymanie przez pielęgnację i uzupełnienie szaty roślinnej. Związane jest to z koniecznością przeprowadzenia programu gospodarki drzewostanem łącznie z eliminacją znacznej części nietrafionych obsadzeń z lat 70 tych i 80 tych oraz późniejszych XX w. oraz przeprowadzenie zabiegów pielęgnacyjnych w drzewostanie w niezbędnym zakresie.

Postulaty dotyczące rewitalizacji zieleni parku Zdrojowego w Świeradowie - Zdroju zawierają się w punktach:

- uregulowanie gospodarki wodnej przez remont zbiorników w południowej, górnej części parku, a także przebudowę instalacji odprowadzającej, tak aby można było zasilać wysychający strumień przecinający park w południowej części. Wiąże się to z oczyszczeniem i „naturalizacją” zbiornika, sprawnym odprowadzaniem zeń wody. Zadanie to musi być wykonane jako priorytetowe, gdyż od dłuższego czasu następują silne, znaczące dla całego drzewostanu zmiany siedliskowe, skutkiem czego są ubytki wśród drzew nie tolerujących wysokiego stanu wód gruntowych (np. świerków). Zauważalny jest jednocześnie nader dynamiczny rozwój jesionów - gatunku dobrze czującego się w terenach o wysokim poziomie wód gruntowych lub wręcz okresowo zalewanych;

2. uporządkowanie i uzupełnienia szaty roślinnej, a w tym:

- usunięcie drzew chorych, zniszczonych i zniekształcających kompozycję;
- prace pielęgnacyjne i zabezpieczające starodrzew, w tym cięcia drzew nad ciągami komunikacyjnymi;
- likwidację starych, chaotycznie rozmieszczonych żywopłotów i pojedynczych krzewów;
- otwarcie „okien widokowych” z charakterystycznych punktów;

- całkowita wymiana kulistych i strzyżonych drzew na tarasach i wokół Domu Zdrojowego na inne gatunki i ich kuliste odmiany. Ze względu na zjawisko zmęczenia gleby występujące przy sadzeniu tego samego gatunku po sobie wskazana byłaby zmiana, jednakże z konsekwentnym zachowaniem formy kulistej („rzeźbiarska” stylistyka w pierwotnym założeniu autora projektu K Grossnera).
- uzupełnienie i urozmaicenie szaty roślinnej pojedynczymi drzewami, grupami krzewów o charakterze osłonowo – okrywowym, roślinami okrywowymi i żywotnymi bylinami; W grupie tej są rośliny runa parkowego, które jest cennym urozmaiceniem starego drzewostanu. Rośliny te znakomicie wypełniają miejsca półcieniste i zacienione, w których trawa nie ma już szans bytu ze względu na niedobór światła.
- obsadzenie brzegów zbiorników roślinami nadbrzeżnymi;
- renowacja najbardziej zniszczonych fragmentów trawników w niezbędnym zakresie oraz uzupełnienie ich w miejscach karczunków drzew i krzewów. W miejscach nie użytkowanych intensywnie celowe byłoby pozostawienie istniejących zbiorowisk z domieszką mchów jako naturalnego stanu w terenach górskich. W partiach bardziej doświetlonych i użytkowanych powinny być prowadzone trawniki parkowe.

1.1 Wskazówki do realizacji obsadzeń

- przy zakupie materiału roślinnego preferować materiał pojemnikowany, dobrze ukorzeniony i wyprowadzony w szkółce,
- podczas sadzenia roślin z pojemnika należy przejrzeć system korzeniowy w celu eliminacji korzeni zakręconych - rozluźnić nieco bryłę bez wytrząsania podłoża
- roślinami kopanymi będą drzewa o większych gabarytach bryły korzeniowej, Drzewa te muszą mieć proporcjonalną do ich wielkości bryłę i nie należy ściągać siatki lub juty, którą system jest zabezpieczony;
- zakłada się sadzenie drzew i krzewów z całkowitą zaprawą dołów ziemią urodzajną;
- drzewa o kulistych formach przeznaczone do posadzenia na tarasach i wokół źródła muszą mieć korony wyprowadzone na tej samej wysokości;
- drzewa powinny być wzmocnione 3 palikami zabezpieczonymi impregnatami;

- przed założeniem rabat i skupin roślin okrywowych konieczne jest bardzo staranne przygotowanie gleby (chemiczne zwalczanie darni, przekopanie, wygrabienie wszelkich nieczystości, w razie konieczności uzupełnienie ziemią urodzajną); Są to zabiegi, które należy bezwzględnie wykonać z bardzo dużą starannością – warunkuje to m.in. dalszą pielęgnację skupin;
- rośliny cebulowe (Ornithogallum i Scilla) nie wymagają usuwania darni bądź zastanego runa parkowego.

1.2. Trawniki

Przewiduje, że całkowite odnowienie trawników nastąpi jedynie w najdalej na północ wysuniętej, przyłączanej części parku. Na pozostałym terenie prace przy nawierzchniach trawiastych skupiają się do działań naprawczych tzn uzupełnienia ubytków po karczowaniu drzew, budowie dróg i przekładania instalacji elektrycznej.

W miejscach podwyższonego zacienienia gdzie trawa ma niekorzystne warunki rozwoju proponuje się zastąpienie jej roślinami cienioznośnymi o charakterze okrywowym. Szczególną uwagę należy zwrócić na staranność w wykonywaniu poszczególnych uprawek. Zakłada się:

- mechaniczne zniszczenie istniejącej darni;
- pocięcie darni broną talerzową,
- dwukrotne spulchnienie kultywátorem do głębokości ok. 15 cm;
- bronowanie broną (najlepiej aktywną) na krzyż;
- wygładzenie powierzchni broną siatkową;
- zebranie wydobytych przy uprawkach zanieczyszczeń;
- wygrabienie powierzchni pod trawnik;
- zwałowanie przedsięwne wałem lekkim;
- pozostawienie spulchnionej gleby na ok. 3 - 4 tygodnie. W czasie spoczynku i osiadania gleby pojawiają się siewki chwastów dwuliściennych, które należy zwalczyć przez pielenie lub zmęczenie koszeniem;
- mechaniczny lub ręczny wysiew nasion - standardowa mieszanka parkowa w ilości 2,5 kg/100m² na wszystkie powierzchnie
- przykrycie nasion przez zwałowanie lekkim wałem kolcowym;

- zwałowanie powierzchni lekkim wałem gładkim;
- I koszenie wykonać gdy trawa osiągnie ok. 8 cm wysokości
- po I koszeniu wskazane ponowne zwałowanie lekkim wałem gładkim.

Przed przystąpieniem do uprawy trawnika wskazane jest pobranie próbek gruntu celem ustalenia kwasowości gleby, zawartości składników mineralnych. Wyniki próbki pozwolą na ustalenie dawki nawozów stosowanych przedsięwzię.

WYKAZ ROŚLIN DO UZUPEŁNIENIA SZATY ROŚLINNEJ

Lp	Nazwa łacińska i polska	ilość szt/m ²	ilość
Drzewa i krzewy iglaste			
1.	Abies concolor 'Argentea' – jodła kalifornijska odm. srebrzysta		19
2.	Juniperus x media 'Gold Star' jałowiec pośredni Gold Star		10
3.	Juniperus x media 'Pfitzeriana Aurea' jałowiec pośredni Pfitzeriana Aurea		6
4.	Picea omorica świerk serbski		4
5.	Pinus wallichiana – sosna himalajska		3
6.	Taxodium distichum – cypryśnik błotny		2
7.	Taxus baccata – cis pospolity		56
8.	Tsuga canadensis choina kanadyjska		2
	Drzewa liściaste		
9.	Acer paltanoides Faasens Black – klon pospolity Czarny Fassena		4
11.	Aesculus x carnea – kasztanowiec czerwony		4
12.	Ailanthus altissima – bożodrzew gruczołowaty		2
14.	Fagus silvatica Purpurea Pendula buk pospolity odm purpurowa zwisająca		1
15.	Fraxinus excelsior 'Jaspidea' –jesion wyniosły odm złotokora		1
16.	Hamamelis virginiana- oczar wirginijski		3
17.	Liriodendron tulipifera – tulipanowiec amerykański		1
18.	Magnolia soulangeana – magnolia pośrednia		1
19.	Magnolia stellata - magnolia gwiazdzista		3
20.	Platanus x acerifolia – platan klonolistny		2
21.	Prunus x eminensis Umbraculifera -wiśnia osobliwa odm kulista		21
	Krzewy liściaste	rozstawa w skupinie w m	
22.	Berberis juliane berberys Juliany	1,5	10
23.	Berberis ottawiense Lombardsa– berberys ottawski odm Lombardsa	0,7	40
24.	Chaenomeles x superba – pigwowiec pośredni	0,5	47
25.	Cornus alba 'Sibirica' – dereń biały odm. syberyjska	1,2	60
27.	Deutzia x hybryda 'Pink Pom-Pom' żylitek mieszańcowy Pink Pom- Pom	1,0	74
28.	Exochorda racemosa- obielą wielkokwiatowa	3,0	9
29.	Holodiscus discolor – pustokrzętnik dwubarwny	3,0	9

30.	Hydrangea macrophylla hortensja ogrodowa –10 szt dowolność odmian Hydrangea arborescens Anabell 5 szt	1,0	10 +5
31.	Hydrangea paniculata 'Grandiflora' hortensja bukietowa Grandiflora	3,0	3
32.	Kerria japonica 'Plena' – kerria japońska odm. pełna	1,2	62
33.	Philadelphus coronarius jaśminowiec wonny	1,2	35
34.	Physocarpus opulifolius Luteus pęcherznica kalinolistna Luteus	0,7	29
35.	Pyracantha coccinea – ognik szkarłatny	1,2	28
36.	Rhododendron azalea azalia pontyjska	1,0	51
37.	Rhododendron catwbiense różanecznik katwbijski – dowolność odmian	2,0	56
37a	Rosa – róże typu okrywowego białe 75 szt różowe 75 szt czerwone 75 szt		225
37b	róże parkowe typu angielskie		12
38.	Ribes alpinum porzeczka alpejska	0,5	600
39.	Spiraea Grefsheim- tawuła Grefsheim	0,75	66
40.	Spiraea japonica Anthony Waterer –tawuła japońska odm Anthony Waterer	0,45	430
41.	Spiraea japonica Goldflame – tawuła japońska odm. Goldflame	0,5	85
42.	Syringa chinensis bez chiński	1,5	3
43.	Viburnum rhytidophyllum – kalina sztywnolistna	2,0	20
	Rośliny cebulowe wieloletnie		sztuki cebulek
44.	Ornithogalum umbellatum śniedek baldaszkowaty		6000
45.	Scilla sibirica cebulica syberyjska		5000

Byliny i rośliny okrywoweilość sztuk/m²

46.	Alchemilla mollis – przywrotnik ostroklapowy	7szt/m ²	990
47.	Aruncus dioicus – parzydło leśne odm. karłowe	5 szt/m ²	600
48.	Astilbe x arendsii tawułka Arends	5szt/m ²	600
49.	Bergenia cordifolia – bergenia sercolistna	9szt/m ²	693
50.	Brunnera cordifolia – brunnera sercolistna	5 szt/ m ²	250
51.	Cimcifuga dahurica – pluskwica dahurska	5 szt/m ²	300
52.	Geranium macrorrhizum - bodziszek korzeniasty	9szt/m ²	1860
52	Geranium platypetalum – bodziszek wielkopłatkowy	7szt/m ²	480
53	Hedera helix – bluszcz pospolity	7szt/m ²	420
54	Hemerocallis x hybrida – liliowiec odm ogrodowe Crimson Pirate, Frans Hals	4 szt/m ²	350
55	Hosta sieboldiana –funkia Siebolda	5szt/m ²	180
56	Hypericum calycinum 'Buttercup' – dziurawiec kielichowaty Buttercup	5 szt/m ²	1250
57	Lamium luteum Silberteppich – gajowiec żółty odm. Silberteppich	5szt/m ²	750

58	Ligularia clivorum języczka pomarańczowa	3 szt/ m ²	315
59	Pachysandra terminalis runianka japońska	7szt/m ²	350
60	Petiasites officinalis – lepiężnik różowy	4 szt/m ²	430
61	Sedum spectabile Matrona sedum okazałe Matrona	7szt/m ²	385
62	Telekia speciosa smotrawa okazała	3 szt/m ²	250
63	Tiarella cordifolia – tiarella sercolistna	9 szt/m ²	1080
64	Vinc minor – barwinek pospolity	9 szt/m ²	1125
65	Waldsteinia ternata – pragnia syberyjska	12 szt/m ²	4340

SPIS TREŚCI

1.Wstęp	str.1-2
2 PROJEKT ZIELENI.....	str.3-6
3.WYKAZ SZATY ROŚLINNEJ.....	str. 7-9
4.TABELA INWENTARYZACJI I GOSPODARKI DRZEWOSTANEM...	str. 10-56

PLANSZE:

1. Inwentaryzacja drzewostanu cz . A,B,C.D
2. Inwentaryzacja drzewostanu cz E
3. Gospodarka drzewostanem cz . A,B,C.D
4. Gospodarka drzewostanem cz . E
5. Projekt szaty roślinnej cz. A,B,C.D
6. Projekt szaty roślinnej cz. E